

БЕЛЕШКЕ

ЧЕТВРТИ ФРАНЦУСКО-ЈУГОСЛОВЕНСКИ ПРАВНИЧКИ ДАНИ. — Од 4—11 маја 1959 одржани су у Београду, Загребу и Љубљани четврти француско-југословенски правнички дани. Са француске стране њима је присуствовао низ истакнутих правника, као Анри Соли (Henry Solus), професор Факултета за правне и економске науке у Паризу, Жилио д ла Морандијер (Julliot de la Morandière), бивши декан Факултета за правне и економске науке у Паризу, Марк Ансел (Marc Ancel), саветник при Касационом суду, К. А. Колијар (С. А. Coliard), декан Факултета за правне и економске науке у Греноблу, Рене Родијер (René Rodière), професор Факултета за правне и економске науке у Паризу, Морис Летурнер (Maurice Letourneur), државни саветник, и други.

И овога пута дискутовало се о неким проблемима из административног, грађанског и кривичног права. У Београду су поднети реферати о теми „Судска контрола злоупотребе овлашћења“. Са француске стране референт је био К. А. Колијар, а са југословенске Љ. Јевтић, судија Врховног суда НР Србије.

У Загребу се дискутовало о теми „Злоупотреба права“, о чему су поднели реферате Р. Родијер и А. Лазаревић, професор Правног факултета у Скопљу. За време боравка у НР Хрватској француски правници посетили су Плитвичка Језера, затим Опатију, Ријеку и Постојну.

Свој боравак у Југославији француски правници завршили су у Љубљани где се дискутовало о теми из кривичног права — „Избор казнене санкције од стране судије“ о чему су реферате поднели Р. Вијен (R. Vienne), претседник Вишег суда у Бетини, и Л. Перић, судија Врховног суда НР Словеније. И за време боравка у Словенији, за француске правнике организовани су излети у најпознатија места ове Републике.

Два члана француске правничке делегације одржала су, после завршетка правничких дана, предавања на Правном факултету у Загребу. Марк Ансел говорио је о карактеристичним аспектима савремене криминалне политике, а М. Вирали (M. Virally), професор Правног факултета у Страсбуру, о политичкој улози генералног секретара Уједињених нација.

Љ. Лазаревић

ОСМА ИНТЕРФАКУЛТЕТСКА КОНФЕРЕНЦИЈА ПРАВНИХ ФАКУЛТЕТА. — У времену од 26—29 октобра т.г. одржана је VIII интерфакултетска конференција свих правних факултета у нашој земљи. У раду конференције узели су учешћа, поред претставника правних факултета из Љубљане, Загреба, Сарајева и Скопља, први пут и претставници новосинованог Правног факултета у Новом Саду. На пленарним седницама конференција је расправљала о наставном плану, о режиму студија као и о пријемним испитима за упис кандидата без одговарајуће школске спреме.

1. — Поједина питања наставних планова правних факултета била су предмет дискусије на више интерфакултетских конференција и других међуфакултетских састанака. Овога пута претежно је расправљано о могућностима уједначања наставних програма. О овоме питању било је и раније различитих мишљења, па су она дошла до изражаја и сада. Разлог томе су различита схватања о студијама права, различита тумачења потреба нашег друштва за одређеним типом правног стручњака, неједнаке традиције као резултат различитог развитка појединих правних факултета, итд. Али упркос томе увек је постојала тенденција да, с обзиром

да сви факултети спремају стручњаке који ће примењивати јединствено југословенско право, треба ићи ка уједначавању правних студија уопште и посебно уједначавању наставних планова. При томе се постављало питање докле у томе треба ићи, па је после више саветовања закључено да треба одредити једну листу главних предмета који би били обавезни за студенте и које би сви правни факултети унели у своје наставне планове. Уз то, препуштено је сваком факултету да, полазећи од традиција, могућности и стварних потреба, уведе и неке друге предмете, било као обавезне, било као факултативне или опционе. На тој основи била је утврђена једна листа од осамнаест предмета који се налазе у наставним плановима свих правних факултета у земљи. У одређивању ове листе факултети су се руководили принципом да правни факултет није и не треба да буде само правна школа већ факултет правних и друштвено-политичких наука.

Прегледом најновијих статута правних факултета може се видети да сви предмети са ове листе постоје на свим факултетима. Отуда је први закључак и био да постојање толиког броја заједничких предмета у довољној мери обезбеђује формирање јединственог југословенског правног стручњака.

Међутим, нови статuti показују да има неких елемената наставног плана који су неуједначени. Пре свега број обавезних предмета на појединим факултетима варира од 21 до 24. Истимени предмети немају исти облик ни садржину а нарочито су велике разлике у распореду појединих предмета по годинама.

У дискусији је даље изнето да само уједначење наставних планова неће аутоматски осигурати формирање јединственог правног стручњака на свим правним факултетима. За постизање тога циља, у мери у којој је то нужно, много је важније уједначавање програма појединих предмета, па и више од тога, уједначавање уџбеника, исти распоред предмета по годинама, изједначење система наставе, итд.

Није ни мало лако, а у по нечему ни нужно, да сви ови елементи буду потпуно једнако решени у наставним плановима свих факултета у земљи. Битно је, и то је једнодушна оцена свих учесника конференције, да постоји пуна сагласност да и ово, као и сва друга питања сређивања и побољшања рада факултета, треба решавати са гледишта актуелних интереса заједнице.

2. — У току дискусије о наставном плану поставило се питање треба ли у овом моменту уопште расправљати о плану и другим питањима студија на правним факултетима с обзиром на претстојећу корениту реформу универзитетских студија. Истакнута су различита мишљења, па је конференција закључила да, баш имајући у виду ту реформу, има места поменутој дискусији. Расправљање питања наставног плана на овој конференцији треба да допринесе да се уоче сви важни елементи студија управо са циљем да се што боље остваре стремљења планиране реформе. Упоредо са тим конференција је одлучила да се умоли друг Крсте Црвенковски, секретар Секретаријата за просвету и културу Савезног извршног већа, да узме учешћа у раду конференције и да њеним учесницима пружи ближа обавештења о тој реформи. Одазивајући се овој молби, друг Црвенковски је одржао састанак са већом групом претставника свих правних факултета. У току овог састанка друг Црвенковски је најпре изнео мотиве планиране реформе универзитета и високих школа. Том приликом он је истакао да нашој земљи данас треба знатно више кадрова но раније. Сем тога, нама су пре свега потребни просечни стручњаци који су оспособљени да на свом сектору са успехом примењују резултате науке. Упоредо са тим треба у већој мери но досада помагати уздизање оних нарочито талентованих младих људи који су способни да се баве науком и да је даље унапређују. Ово се пре свега може остваривати кроз шире и добро организоване последипломске студије.

Иако се данас, због брзог привредног и техничког развоја наше земље, највише говори о потребама за техничким кадровима, друг Црвенковски је нагласио да су нам неопходни у истој мери и стручњаци друштвених наука. За успешно организовање производње и даљег привредног развоја наше земље нужно је комбиновано учешће и техничких и природних и друштвених наука.

У даљем излагању друг Црвенковски је рекао да се питање повећања броја стручних кадрова може са успехом решавати путем организовања наставе кроз три циклуса. Ово се, по мишљењу другог Црвенковског, може сигурно организовати у погледу формирања техничких кадрова али је вероватно могуће да се томе приступи и другде. Реч је о томе да би можда и правни факултет, поред осталих, требало тако организовати да он формира правне стручњаке и других профила а не само данашњег дипломираног правника.

Могућност организовања наставе кроз циклусе и прелазак из једног у други циклус, нарочито из првог у други, истакао је друг Црвенковски, условљено је реформом општег и стручног средњег школства. Општа средња школа треба да укључи низ нових техничких и друштвено-политичких дисциплина. Поред тога увешће се и нека врста усмеравања и у том типу школе. С друге стране, већ се сад осећа да су више школе знатно побољшале свој рад и стално га побољшавају што ће сигурно олакшати и боље оспособити лица која заврше те школе да пређу у други циклус.

У погледу односа више школе и факултета, друг Црвенковски је изразио мишљење да се никако не може прихватити гледиште да се они који заврше вишу школу, уопште не могу даље школовати. Исто тако мора се мењати и став по коме лице које заврши вишу школу, например Вишу управну школу, ако жели да продужи школовање, треба да се упише у прву годину правног факултета.

У погледу ванредних студија друг Црвенковски је истакао да се може и мора организовати школовање и запослених. Ово је данас знатно олакшано и тиме што није више само школа та која пружа људима могућност учења. Данас постоји и све се више развија филм, радио и телевизија, а та моћна средства, корисно усмерена, могу дати и веће ефекте него школа, рекао је на крају свог излагања друг Црвенковски.

У дискусији вођеној после излагања другог Црвенковског истакнуто је да данас већ постоје три циклуса ако посматрамо управну школу, факултет и последипломске студије. Само, управна школа формира техничаре, она је занатске природе, док други циклус, тј. факултетске студије, има друге идеје у својој основи. Због тога је немогуће остварити аутоматски прелаз из првог у други циклус на тај начин што би свршени ученик Више управне школе, с обзиром да она траје две године, прешао у трећу годину факултетских студија. Уз то, истакнуто је даље у дискусији, наставни планови управних школа раније су састављени по угледу на планове правног факултета, али се то у пракси показало некорисним. Стога су сад прилагођени данашњим потребама формирања стручног службеника у комуни. Анализе показују да око 90% свршених ђака управних школа одлазе да раде организационо-техничке и сличне послове док само око 10% иду у правне службе. Стога се наставни план тих школа све више удаљава од онога на правном факултету. Питање је онда како је могуће узети ту школу као први циклус правничког школовања.

Узимајући поново реч, друг Црвенковски је рекао да нико и не помишља на аутоматски прелаз из првог у други циклус. Лице које заврши управну школу моћи ће да се упише на правни факултет тек пошто положи одређени пријемни испит, који треба да послужи као провера његових могућности да настави школовање. Од садржине тога испита, броја предмета, њиховог обима и сл. зависиће у коју годину студија ће он моћи да се упише. Уосталом, сврха је да највећи број свршених ђака управ-

не школе одлазе у праксу јер је и циљ тих школа да оспособе стручњаке за праксу. Само мањи број оних изузетно талентованих и вредних може са успехом помишљати на други и евентуално трећи циклус. А то су управо они којима треба пружити сваку помоћ и подршку.

На завршетку разговора са другом Црвенковским, наш гост је истакао да су сва питања о којима се говорило још увек у проучавању. Та проучавања ће, према његовом мишљењу, трајати дужи и тек пошто се она темељно обаве, њихови резултати ће се у форми пројеката правних прописа ставити на широку јавну дискусију, те се нарочито очекује активан удео од универзитета и колектива појединих факултета.

Разговор са другом Црвенковским, чије смо главне моменте изнели, допринео је да претставници интерфакултетске конференције јасније виде основне смернице планиране реформе универзитета. Обавештења која је пружио друг Црвенковски изазваће размишљања и проучавања свих питања студија на правним факултетима и сигурно је да ће наставници и асистенти правних факултета наше земље дати свој допринос за успешно остварење намераваног реформисања и побољшања рада универзитета.

3. — Конференција је у наставку рада расправљала о различитим питањима режима студија. Реферат који је о томе поднет показао је да у режиму студирања постоје осетне разлике између појединих факултета. Тако, на пример, иако су сви факултети начелно усвојили принцип студирања „година за годину“, ипак постоје разлике у примени тога начела. На неким факултетима он је спроведен стриктно: студент који не положи све испите из године у коју је уписан не може се уписати у наредну годину. Другде је упис допуштен и студентима са једним заосталим испитом из претходне године, па и са два заостала испита. И нека питања испита нису једнако решена у статутима свих правних факултета. Разлике постоје у томе да ли групни или појединачни испити у броју испитних рокова колико пута се може поновити полагање испита из једног предмета, да ли усмени или писмени испити, да ли практички писмени испити и најзад питање начина испитивања.

Осетне разлике постоје и у регулисању положаја ванредних студената. Ово питање, за чије решење се већ дуже времена очекује доношење савезних прописа, претставља пример где су разлике у режиму студија на појединим факултетима најосетливије. Неједнако је решено пре свега питање ко може бити ванредни студент. Док на неким факултетима статус ванредног студента могу добити само лица која су стално запослена, другде, као на пример на Правном факултету у Београду, то својство, осим запослених, могу добити по одлуци факултетске управе, из оправданих разлога, и друга лица. Разлике у третирању ванредних студената постоје и у неједнаком регулисању њихових права и дужности и олакшица у поређењу са редовним студентима.

Кроз дискусију о овим питањима указано је да нема основа за тако велике разлике у режиму студирања. Осим тога, те разлике имају и неке негативне последице које се огледају у неоправданим преласцима студената са једног на други факултет, у тешкоћама око признавања семестара и испита, оцењивања, услова за упис студената који долазе са другог факултета, итд.

На завршетку расправљања истакнутих питања режима студија конференција се сложила да треба тежити изједначавању свих главних питања. Међутим, због различитих узрока потпуно уједначавање, изгледа, није могуће па је стога одлучено да о томе расправи и учини конкретан предлог једна посебна интерфакултетска комисија.

4. — У току дискусије о режиму студирања покренуто је и питање правила које се налази у неким републичким законима о универзитету, по коме студент, који не положи у року од две године све испите прве године, губи право даљег студирања.

Најпре је расправљано о томе да ли акт једног факултета којим се констатује да је студент по наведеном основу изгубио право на даље студирање, треба да важи и на другом факултету? Утврђено је да пракса у томе погледу није била уједначена. Међутим, много више пажње привукло је питање да ли је такав законски пропис уопште потребан. Утврђено је да су факултети примењивали тај пропис веома еластично и да су чак из различитих разлога, а пре свега услед тога што је схватање о његовој нецелисходности веома распрострањено, понекад морали и да га прекрше. Због тога се конференција, готово у целини, сагласила да се истраје у захтеву за промену тога правила у духу предлога који је почетком године начинио Секретаријат интерфакултетске конференције. Према томе предлогу измењени пропис би предвиђао да студент који у одређеном року не положи све испите прве године губи повластице које му гарантује статус студента али задржава право да полаже испите, чиме му се пружа могућност да касније, пошто положи заостале испите, поново стекне статус студента.

5. — Пријемни испит кандидата без одговарајуће школске спреме било је последње питање о коме је VIII интерфакултетска конференција расправљала у пленуму. Извештаји претставника појединих факултета показали су да је пријем ових кандидата био обављен под различитим условима. Разлике су постојале како у броју предмета који су ови кандидати имали да полагају, у начину полагања — усмено и писмено или само једно од тога, тако и у критеријуму за оцењивање: негде је и слаба оцена из једног предмета, уз остале позитивне оцене из осталих предмета, давала право на упис на факултет, док се другде тражило да одговори кандидата из свих предмета буду оцењени као врло добри. Да су ове разлике морале имати за последицу и неједнак процент кандидата који су испит положили, показују цифре које за поједине факултете варирају од 4,5% до 33% од броја пријављених.

Неједнаки услови за пријем одредили су кандидате да се пријављују оним факултетима где је било лакше да би одмах, пошто су положили испит и уписали се, прешли на други факултет али сада не као кандидати за пријемни испит већ као студенти права.

После озбиљних критика оваквог стања ствари и једнодушне оцене да се услови за пријем кандидата без одговарајуће школске спреме на правне факултете, морају у највећој мери уједначити, конференција је одлучила да сви факултети размотре своја искуства из прошле године а затим да једна заједничка комисија учини предлог јединственог решења овог питања.

6. — У току конференције одржани су, поред пленарних састанака, и састанци претставника катедара правних факултета. Тако су претставници грађанскоправних катедара дискутовали о односима породичног и грађанског права, о педагошким, научним и другим захтевима у вези са распоређивањем материје грађанског права по годинама студија, о потреби увођења саобраћајног права као посебног предмета, о могућности и препрекама за спајање кривичног и грађанског поступка у један предмет и др. Претставници кривичноправних катедара су најпре измењали искуства о раду последипломских течајева који се одржавају на катедри за кривично право Факултета у Загребу а затим су утврдили дневни ред за следећи међукатедарски састанак. На крају су дате сугестије у погледу побољшања начина издавања збирки судских одлука. На састанку претставника исторископравних катедара расправљано је о потреби раздвајања опште и националне правне историје у два посебна предмета, о потреби повећавања броја часова за наставу историских предмета при чему би се настава правноисториске материје што је могуће више изузела из оквира других предмета. На крају је донет закључак да се у што краћем року изврши раз-

мена наставних програма исторископравних предмета у циљу проучавања и међусобног приближавања. Претставници катедара економских наука расправљали су, према раније утврђеном дневном реду, о усаглашавању наставних планова и програма економских предмета. Састанак претставника катедара за политичке науке био је посвећен расправљању о садржини и месту предмета управно право. Скуп наставника међународног јавног права расправљао је о различитим питањима наставе предмета међународно јавно право као и о новом предмету, уведеном на Правном факултету у Београду, међународни односи. Скуп је такође одлучио да се предузму мере за формирање посебне катедре за међународно јавно право на оним факултетима где она не постоји.

На састанцима претставника појединих катедара, осим наведених питања, изражена је једнодушност да се међукадарски састанци убудуће одржавају чешће и организованије јер има низ питања која се тим видом сарадње могу најбоље решити.

7. — Конференција је на завршетку рада једногласно прихватила следеће закључке:

I. — Конференција констатује да су сви правни факултети у Југославији у протеклом периоду уложили значајне напоре у настојању да Препоруку Савезне народне скупштине од јуна 1958 спроведу у дело доношењем нових наставних планова и утврђивањем новог режима студија, као и путем предузимања низа других значајних мера у циљу бржег завршавања студија. Ступањем на снагу факултетских статута завршена је једна значајна етапа у развоју правних факултета и у њиховим напорима на побољшању и консолидацији правних студија.

II. — Конференција констатује да је у послу уједначавања наставних планова свих правних факултета у Југославији, којим су се бавиле готово све досадашње интерфакултетске конференције, постигнут значајан напредак 18 обавезних предмета општег курса који су заједнички на свим југословенским правним факултетима, довољно обезбеђују истоврсност лика и стручне формације дипломираних правника.

При свему томе, конференција изражава жељу да приликом будућих реформи правне наставе дође до изражаја у већој мери него досад претходна сарадња и замена гледишта између факултета.

У садашњој етапи од посебног је значаја наставити на међукадарским и међупредметним састанцима посао уједначавања наставних програма за поједине предмете у погледу њихове садржине и обима, јер ће се једино тим путем постићи уједначеност наставе у мери у којој је то могуће и нужно за формирање јединственог југословенског лика дипломираног правника.

III. — Конференција је разматрала проблем наставе на правним факултетима и у вези са пројектованом реорганизацијом универзитетске наставе завођењем три циклуса у настави на факултетима.

Немајући довољно елемената за свестраније и темељније оцењивање, конференција није по том питању могла заузети одређене ставове, али, живо заинтересована за намеравану реорганизацију, она је одлучила да се од претставника свих правних факултета формира једна студиска група која би проучавала поменути проблем и у току његовог решавања сарађивала са одговарајућим факторима изношењем својих мишљења, предлога и сл. у погледу правних факултета.

IV. — Конференција даље констатује да је и у погледу режима студија, и поред постојећих не увек оправданих разлика по појединим питањима, на свим факултетима постигнута знатна уједначеност која се огледа нарочито у чврстом систему студирања по годинама, скоро једнаком броју испитних рокова, у систему извођења испита и сл.

Конференција сматра да режим студија на свим правним факултетима у земљи треба да буде што је могуће више уједначен, а да су разлике

оправдане само у оним случајевима где то произилази из специфичних услова и могућности појединих факултета.

Секретаријат интерфакултетске конференције треба да предузме одговарајуће мере у циљу даљег уједначавања режима студија.

V. — Конференција је утврдила да је основни разлог за различити положај ванредних студената на правним факултетима недостатак одговарајућих савезних прописа о ванредном студирању и зато предлаже да се што пре од надлежних савезних органа донесу прописи којима ће се омогућити да ово питање буде на једнак начин регулисано факултетским статутом.

VI. — Конференција констатује да је неопходно утврдити јединствени план и програм предмета испита за пријем кандидата без одговарајуће школске спреме, као и јединствени систем оцењивања на том испиту. У том циљу позвати све правне факултете да без одлагања одреде своје претставнике који ће утврдити начин и мере за спровођење свих закључака по којима је постигнута сагласност.

Конференција је такође закључила да постоје потребе, с обзиром на многобројна питања која захтевају јединствено решење и нарочито с обзиром на планирану реформу универзитета и виших студија да правни факултети поново уведу ранију праксу да своје интерфакултетске конференције одржавају сваке године. Непосредно пошто је овај закључак био прихваћен, претставници Правног факултета у Сарајеву предложили су да се организација интерфакултетске конференције следеће године повери њиховом Правном факултету што је било и усвојено.

Најзад конференција је прихватила и сугестију секретара свих правних факултета, који су одржали посебан састанак, да се у циљу једнообразног решавања различитих питања преласка студената с једног факултета на други, питања организације факултетске администрације и др., сваке године одржавају разни састанци секретара и шефова отсека за студентска питања свих правних факултета.

По завршеној конференцији за учеснике је био организован заједнички излет у Смедерево.

ЧЕТВРТИ СВЕТСКИ СОЦИОЛОШКИ КОНГРЕС У СТРЕЗИ. —

Међународно социолошко удружење, које ради под окриљем Унеска, одржало је Четврти светски социолошки конгрес у Стрези (Италија) од 8 до 15 септембра т.г. Конгресу је присуствовало око хиљаду учесника из преко тридесет земаља са свих континената. То је, несумњиво, био досад најуспешнији социолошки конгрес, који је указао на велики значај који се данас социологији придаје у свету. Из наше земље је присуствовало преко двадесет социолога из разних удружења, факултета и установа. Учесници из наше земље били су врло активни и запажени на Конгресу. Неколико од њих је поднело шест писаних реферата, од којих су неки били штампани унапред, а већи број је узео учешћа у дискусијама. Може се рећи да је наша млада социологија била достојно заступљена на овом Конгресу и да је, после пољске, група наших социолога била најзапаженија од свих осталих из социјалистичких земаља. Велики интерес који међу социолозима у свету постоји за наше друштвене проблеме, а пре свега за радничко самоуправљање, довео је до бројних додирних њихових с нашим учесницима и до много предлога за сарадњу, од којих ће неки свакако бити и остварени.

Као општу тему Конгрес је расправљао о социологији и социолошком сазнању, тј. сврха је била да се открије веза између социологије као науке о друштву и друштва самог, како би се утврдило, с једне стране, колико друштво утиче на социологију, а колико социологија на друштво. У том циљу главна тема је била подељена на три основне подтеме, од којих је свака обрађивана посебно. Прво од ова три питања тичало се утицаја социологије на друштво, тј. који су друштвени услови утицали да се социоло-

гија развија у овом или оном правцу. Другим речима, како се створио израз на Конгресу, овде је учињен први покушај да се изгради једна социологија социологије. Друго питање се односило на утицај социологије на друштвени живот. Оно је било подељено на два дела: у једном се расправљало о примени социологије у разним областима друштвеног живота, а у другом о друштвеном планирању и значају социологије за њега. Најзад, треће главно питање односило се на социолошку методологију, како би се утврдила најефикаснија средства социолошког сазнања.

Прво питање је било обрађено на тај начин што су претставници дванаест најкарактеристичнијих земаља за развој социологије (међу њима за Југославију проф. др. Р. Лукић), поднели реферате о друштвеним условима развоја социологије у својим земљама. Ови реферати су унапред штампани и стављени конгресистима на расположење. На основу ових дванаест националних реферата проф. Р. Арон (са Сорбоне) и Р. Мертон (са Колумбије) саставили су два општа реферата, у којима су покушали да извуку неке опште тенденције и услове развоја социологије. На самом Конгресу ово питање је претресано у првој пленарној седници, која је одржана у Милану, где је Конгрес свечано и отворен. Главно питање о коме се на овој седници расправљало било је о поузданости социолошког сазнања, поводом веома јаким сумњи изражених у том погледу у говору проф. Арона.

Друго питање, о примени социологије, у свом првом делу, расправљано је у тринаест посебних секција конгреса (индустрија, пољопривреда, здравље, разонода, урбанизам, итд.). На челу сваке секције налазио се један референт, који је припремио уводни реферат и обезбедио извесан број кориферената. Поред тога су се учесници слободно јављали за дискусију на основу овог реферата и кориферата. Реферати су такође били штампани унапред. Ови реферати и дискусија, чији ће се резултати накнадно објавити, претстављају сажет преглед садашњег стања социологије у свету и веома су корисни за сваког ко жели да се с овим упозна.

Други део овог питања, о социолошким видовима планирања, расправљан је само на пленарној седници, на основу три унапред штампана реферата Г. Мирдала (Myrdal—Шведска), Ш. Бетелхејма (Ch. Bettelheim—Француска) и С. Осовског (Пољска). Најдубљи утисак је оставио реферат проф. Осовског, који је веома снажно подвукао опасности претераног планирања, које ограничава људску слободу.

Најзад, треће питање, о социолошким методима, расправљано је најпре у пленуму, на основу три унапред штампана реферата П. Лазарсфелда (САД), Ж. Стецела (J. Stözel—Француска) и Р. Кенига (R. König—Немачка). Ови реферати су били на великој научној висини и расправљали су нека од основних питања социолошке методологије како се данас постављају. Дискусија, у којој су учествовали многи најистакнутији социолози, међу којима и Т. Парсонс, била је такође врло занимљива. После тога, Конгрес се поделио у десет група у којима је, на основу реферата и кориферата, расправљано о главним социолошким методима (статистичко-математички, експериментални, упоредни, историски, посматрања, психолошки, итд.). Грађа с ових расправа такође је драгоцену за упознавање са савременом социолошком методологијом.

Поред овог, званичног програма рада, одржани су и бројни незванични састанци о разним питањима. Међу њима се истичу, својом припремљеношћу, састанак о политичкој елити, а својом актуелношћу — састанак о савременом марксизму.

У целини узет, овај Конгрес је потврдио огроман развој социологије у свету и њену веома велику важност за савремено друштво. Ово је било особито истакнуто на закључној свечаној седници, на којој је говорно и италијански министар правде. На тој седници проглашен је избор новог претседника удружења, лондонског професора Т. Маршала (Th. Marshall).

Р. Л.

ДЕДАНАЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС АДМИНИСТРАТИВНИХ НАУКА. — У Висбадену је од 30 августа до 3 септембра т.г. одржан XI међународни конгрес административних наука. Ови конгреси одржавају се сваке треће године и претстављају састанке Међународног института за административне науке. На дневном реду конгреса биле су следеће четири главне теме: 1) Деволуција власти (и управљања) на самосталне установе, рачунајући ту и професионалне организме и универзитете, 2. Организација (структура) и функције министарства финансија, 3. Повећање ефикасности управе путем погодности које се дају службеницима, и 4. Аутоматизација и њени проблеми у оквиру јавне управе. Прве три теме биле су предмет излагања општих реферата и дискусије како у пленуму конгреса тако и у радним групама, док се о четвртој расправљало само у посебној радној групи. Поред 450 делегата из 51 земље као и претставника 17 међународних организација, у раду конгреса узели су учешћа и делегати из Југославије: Н. Стјепановић, И. Крбек, Л. Вавпетич, Л. Каделбург, Д. Сесардић и М. Вучковић. Југословенско удружење за административне науке, које је члан Међународног удружења за административне науке, учествовало је на овом конгресу са три реферата, док су њени чланови били веома активни у радним групама, као и на састанцима појединих органа ове међународне организације који су одржани за време конгреса. (Вид. подробан приказ проф. Н. Стјепановића у *Новој администрацији*, бр. 4/59.)

СЕДМА ГОДИШЊА КОНФЕРЕНЦИЈА (TABLE RONDE) МЕЂУНАРОДНОГ УДРУЖЕЊА ЗА ПОЛИТИЧКЕ НАУКЕ. — У Опатији је од 1 до 5 септембра 1959 одржана VII годишња конференција (Table Ronde) Међународног удружења за политичке науке. На конференцији је узело учешћа близу 40 претставника националних удружења из великог броја земаља (Француске, Енглеске, Индије, Италије, Белгије, Израела, Пољске, Швајцарске, Финске, САД, Холандије, Немачке, Јапана, Грчке, Ирске) и око 20 претставника Југословенског удружења за политичке науке. Конференцији је присуствовала и група посматрача из наше земље. Конференцију је отворио проф. Ж. Шапсал (J. Chapsal), претседник Међународног удружења за политичке науке, у присуству учесника и претставника Извршног већа НР Хрватске, као и других званица. Програм овогодишње конференције, која је имала само пленарне састанке, обухватао је три теме.

Прва тема је била: однос између грађанских и војних власти. Главни референт је био проф. В. Х. Морис-Џонс (W. H. Morris-Jones), Универзитет у Дарему, Енглеска. Осим тога, израђено је још 17 реферата — лук. С. Гонар (S. Gopard), Швајцарска; проф. Вилјем Т. Р. Фокс (William T. R. Fox), Колумбија универзитет, САД; проф. Семјуел П. Хантингтон (Samuel P. Huntington), Колумбија универзитет, САД; проф. Жак Ламбер (Jacques Lambert), Правни факултет у Лиону, Француска; М. Мекинтош (M. Mackintosh), Енглеска; др. Најдан Пашић, Југославија; проф. Јержи Виатр (Jerzy J. Wiatr), Универзитет у Варшави, Пољска; Ричард Стори (Richard Storry), Енглеска; Е. Кедаури (E. Kedourie), Енглеска; Џон Масленд (John W. Masland), САД; проф. Р. Жирарде (R. Girardet), Институт за политичке студије у Паризу, Француска; проф. Т. Д. Уиљемс (T. D. Williams), Универзитет у Даблину, Ирска; проф. Морис Јановиц (Morris Janowitz), Универзитет у Минчигену, САД; проф. Бенжамен Акзин (Benjamin Akzin), Хебрејски универзитет у Јерусалиму, Израел; проф. Р. Х. Фицгибон (R. H. Fitzgibbon), Универзитет у Калифорнији, САД; проф. Лесли Липсон (Leslie Lipson), Универзитет у Калифорнији, САД; проф. Паул Клуке (Paul Kluge), Немачка. — Како је то била централна тема на конференцији, њој је и посвећено највише времена. У врло живој дискусији, у којој су се испољавала разноврсна мишљења, учествовало је преко 25 учесника, од којих неки и по неколико пута.

Другу тему дневног реда конференције чинио је Trend report о савременом развоју политичких наука у Западној Европи (први део студије која треба да буде проширена и на друге земље). Главни референт био је проф. Ј. Баренц (J. Barents), Универзитет у Амстердаму, Холандија, а конференцији је поднето још 6 националних реферата: проф. Ј. Баренц проф. Јан-Магнус Јансон (Jan-Magnus Jansson), Универзитет у Хелсинкију, Финска (два реферата), проф. О. Х. фон дер Габленц (O. H. von der Gablentz), Немачка, проф. Ж. Шапсал, Француска, проф. М. Поточниг (M. Pototschnig) и проф. Ф. Вито (F. Vito), Универзитет у Милану, Италија. После уводне речи главног референта развила се жива дискусија.

Најзад, у оквиру треће тачке дневног реда одржала се дискусија под претседништвом проф. Јована Ђорђевића, потпретседника Међународног удружења за политичке науке, са групом југословенских стручњака за политичке науке о: 1) месту политичких наука у универзитетским програмима у Југославији, и 2) методима истраживања у Југославији. О првој теми написали су реферате: др. Иванка Срнић, Београд, др. Јован Стефановић, Загреб, др. Горазд Кушеј, Љубљана, др. Хамдија Чемерлић, Сарајево, Евгени Димитров, Скопје. О другој теми поднео је реферат др Војислав Симовић, Београд. После дуже уводне речи проф. Јована Ђорђевића, референти су у дискусији употпунили и разрадили своје реферате. Дискусија је била врло интересантна и корисна за стране и значајна за наше учеснике. На постављена питања одговарао је и завршну реч дао проф. Ј. Ђорђевић.

Конференција је протекла у срдечној и пријатељској атмосфери испуњеној међусобним контактима и разговорима и ван конференциске дворане. Иако је конференција имала потпуно радни карактер, неколико пријема и излета је допунило програм овогодишњег састанка и допринело срдечној и непосредној атмосфери. Свему томе допринела је и добра организација конференције коју је спровело Југословенско удружење за политичке науке.

П. С. Николић

СВЕЧАНИ КОНГРЕС МЕЂУНАРОДНОГ УДРУЖЕЊА ЗА ПРАВНУ И ДРУШТВЕНУ ФИЛОЗОФИЈУ. — Поводом педесетогодишњице оснивања, Међународно удружење за правну и друштвену филозофију (чији је претседник проф. Рихард Лаун — Richard Laun из Хамбурга) одржало је у Бечу од 28 септембра до 1 октобра т.г. свој свечани конгрес. На конгресу је било око двеста учесника из петнаестак земаља. На свечаној седници, у присуству више министара аустриске владе, реферат о развоју удружења одржао је проф. О. Брусин (Otto Brusini, из Хелсинкија). После тога су Конгресу били поднети и дискутовани остали реферати.

Реферате су поднели проф. Легаз и Лакамбра (Legaz у Lacambra), из Шпаније, проф. Р. Лукић (Београд), проф. Кован (Cowan), из САД, проф. Видарини-Сфорца (Vidarini-Sforza), из Италије и проф. Шашинг (Schasching) из Аустрије. Општа тема Конгреса, чије су разне видове обрађивали поједини реферати, била је „Правна норма и друштвена структура“. У оквиру ове теме проф. Лукић је поднео реферат „Друштвени услови одумирања права и државе“. Његов реферат је изазвао веома жив интерес и плодну дискусију.

Р.

ПРЕДАВАЊЕ ПРОФ. ПАУЛА Ф. ЛАЗАРСФЕЛДА НА ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ У БЕОГРАДУ. — Почетком месеца јула 1959 борио је у Београду проф. Паул Ф. Лазарсфелд, шеф катедре за социологију на Колумбија универзитету у Њујорку. Поред предавања на Институту друштвених наука и Институту за међународну политику и привреду, проф. Лазарсфелд је одржао и једно предавање на Правном факултету у Београду, у коме је изложио тешкоће америчких универзитетских професора,

посебно оних који се баве друштвеним наукама, у периоду Макартијевог притиска. Ово предавање организовао је Правни факултет у Београду у заједници с Југословенским удружењем за филозофију и социологију. Поред наставника нашег Факултета и чланова Социолошког друштва, предавању је присуствовао и већи број друштвених радника. После предавања, проф. Лазарсфелд је одговарао на постављена питања.

ПРЕДАВАЊЕ ПРОФ. ПЕТРОСА ВАЛИНДАСА НА ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ У БЕОГРАДУ. — Професор Петрос Валиндас, Декан Правног факултета у Солуну, директор Хеленског института за међународно право, члан Међународне академије за упоредно право, члан сталног арбитражног суда у Хагу и правни саветник Министарства иностраних послова Краљевине Грчке, одржао је, приликом свог боравка у Београду, на Правном факултету 19 октобра 1959 предавање са темом: „Међународно приватно право као средство регулисања коегзистенције различитих правних поредака“. Веома занимљиво предавање проф. Валиндаса пратио је са пажњом поред наставника, асистената и судената Правног факултета, и већи број гостију.

САВЕТОВАЊЕ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ ФИЛОЗОФА И СОЦИОЛОГА У САРАЈЕВУ. — Средином новембра 1959 у Сарајеву је одржано дводневно саветовање југословенских филозофа и социолога. На саветовању су много више дошли до речи филозофи него социолози, тако да се осећа погреша за организовањем посебних састанака једних или других. Међу рефератима које су на овом саветовању поднели социолози, најважнији су реферати Руди Супека и Анте Фианенга. У свом реферату Супек разматра однос између савремене социологије и социјалистичке стварности и залаже се за развијање социологије као емпириско-истраживачке и опште-теориске науке. Са своје стране, Фианенго разматра однос између критике друштва и научне социологије и залаже се како за развијање емпириских социолошких истраживања социјалистичке стварности тако и за повезивање ових истраживања с решавањем практичних друштвених проблема. Кореферате су поднели Владимир Бонач и Радомир Д. Лукић. У дискусији је учествовао већи број наших социолога. Онај део материјала са овог саветовања који се односи на социологију, објављен је у сарајевском „Прегледу“.

ОДБРАНЕ ДОКТОРСКИХ ДИСЕРТАЦИЈА НА ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ У БЕОГРАДУ. — Предраг Николић, саветник Државног секретаријата за иностране послове, одбранио је 9 јула 1959 своју докторску дисертацију „Проблем санкција у међународном праву“.

Александар Борђевић, службеник Савезног извршног већа, одбранио је 11 јула 1959 своју докторску дисертацију „Ратификација међународних уговора“.

Бранко Петрић, судија Врховног суда АП Војводине, одбранио је 6 новембра 1959 своју докторску дисертацију „Правни положај личности у кривичном поступку“.

Авдо Сућеска, асистент Правног факултета у Сарајеву, одбранио је 16 новембра 1959 своју докторску дисертацију „Ајани — Прилог изучавању локалне управе у Турској у XVIII и почетком XIX века, са нарочитим освртом на Босну и Херцеговину“.

XXIV КОНФЕРЕНЦИЈА МЕЂУНАРОДНОГ ПОМОРСКОГ ОДБОРА НА РИЈЕЦИ. — Међународни поморски одбор (СМИ) одржао је од 20 до 26 септембра 1959 своју конференцију први пут у нашој земљи, на Ријеци и у Опатији. На дневном реду конференције ове међународне организације, која постоји од 1897 и чија је делатност на пољу унификације поморског права веома значајна, расправљано је о материји пловидбе атом-

ских бродова. Конференцији су, поред претставника 24 национална удружења за поморско право и претставника већег броја међународних организација, присуствовали и делегати Југословенског удружења за поморско право, као и извештајни број посматрача из наше земље. У току рада у пленуму и комисијама, конференција је расправљала о пројекту конвенције о одговорности бродара нуклеарних бродова, о пројекту ревизије чл. 14 конвенције о спасавању и помагању на мору од 1910 и о нацрту ревизије чл. 10 конвенције о теретници од 1924. По темама о којима је расправљала као и резултатима које је постигла ова је конференција побудила веома велико интересовање. За нас је значај ове конференције још већи стога што је одржана у Југославији.

ПРИМЉЕНЕ КЊИГЕ

- Lucien Caes, *Iuris antecessor in Universitatis Catholica Lovaniensi: Collectio bibliographica operum ad ius romanum pertinentium*. Series I, Vol. 8—9. Bruxelles, Office International de Librairie, 1959, 1086 pp.
- Léon Dabin, Docteur en Droit, Chef de travaux à l'Université de Liège: *Fondements du Droit cambiaire allemand*. Thèse pour l'agrégation de l'enseignement supérieur. Liège, Faculté de Droit, 1959, XXI + 488 pp.
- Franco Ferrarotti: *La sociologia industriale in America e in Europa*. Torino, Taylor, 1959, 192 pp., L. 1000.
- A. Anfossi — M. Talamo — F. Indovina: *Ragusa — comunità in transizione*. Saggio sociologico. Torino, Taylor, 212 pp., L. 1.800.
- Comment mesurer les résultats des projets de développement*. Manuel à l'usage des missions sur le terrain. Rédigé pour l'Unesco par Samuel P. Hayes, Jr. (Monographies des sciences sociales appliquées) Paris, Unesco, 1959, 110 pp., prix 7.00 NF.
- Annales Universitatis Mariae Curie — Skłodowska. Bibliografia (1946—1958)*, Opracowała Stefania Fedorko. Lublin, Nakładem Uniwersytetu Marii Curie — Skłodowskiej, 1959, XXX — 128 pp.
- Dr. Marija M. Toroman: *Odgovornost automobilista*. Doktorska disertacija branjena na Pravnom fakultetu u Beogradu 20 decembra 1957... Beograd, Državni osiguravajući zavod, 1959, XVI + 122 s.
- Dr. Mihailo Stupar, docent Pravnog fakulteta u Beogradu: *Socijalna politika, Opšti deo*. Beograd, Škola za socijalne radnike, 1959, 128 + 62 s.
- Dr. Mihailo Stupar, docent Pravnog fakulteta u Beogradu: *Socijalna politika, Posebni deo*. Beograd, Viša škola za socijalne radnike, 1959, 233 s.
- Dr. Mihailo Stupar, docent Pravnog fakulteta u Beogradu: *Socijalna politika — Socijalnopolitičke doktrine*. Beograd, Viša škola za socijalne radnike, 1959, 179 s.
- Socijalna politika* — Izbor tekstova iz dela klasika marksizma-lenjinizma. Tekstove odabrao dr Mihailo S. Stupar, docent Pravnog fakulteta u Beogradu. Uredio Bogoljub Vasić. Beograd, Zavod za socijalna pitanja, 1959, 141 s.
- Miloš Stanišić: *Etažna svojina, sa osvrtom na zemljišnoknjižne propise*. Beograd, 1959, 39 s.
- Jugoslovenska bibliografija vazduhoplovnog prava*. Priredio dr. Mihailo S. Smirnov. Beograd, Institut za međunarodnu politiku i privredu, 1959, 127 s.